

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

SENIOR CERTIFICATE EXAMINATIONS/ NATIONAL SENIOR CERTIFICATE EXAMINATIONS

SEPEDI LELEMETLALELETŠO LA PELE (FAL)

LEPHEPHE LA BOBEDI (P2)

MOPITLO/PHUPU 2025

TLHAHLO YA GO SWAYA

MEPUTSO: 70

Palomoka ya matlakala a tlhahlo ya go swaya 13.

KAROLO YA A: PADI

POTŠIŠO YA 1: KGATI YA MODITI – OK Matsepe

1.1 SETSOPOLWA SA A

- 1.1.1 Go bolelwa ka:
- Go butšwetša mollo.
 - Serokolo
- (2)
- 1.1.2 • Leseana le kokomogile dimpa, le a lla.
• Mmatshehla o thabile.
- (2)
- 1.1.3 (a) Ntshwarele
 - Setšhaba se be se dum a gore Ntshwarele a swarele Thalla bogoši.
(b) Ntlogele
 - Ntlogele o re Mmatshehla a mo tlogele a ipshine ka bogoši bjale ka ge a nyaletšwe go ba mmakgoši.
(c) Nkgotlelele
 - Batho ba swanetše go mo kgotlelela ka seemo sa gagwe.
- (3)
- 1.1.4 • Mmatshepho o ile a bitša Mmatshehla gore a tle ka lapeng.
• Mmatshehla ge a fihla o tsoša Nkgotlelele.
• Dimpa tša ngwana di a phohlela a ba a dumela go anya letswele.
- (TŠE PEDI fela) (2)
- 1.1.5 (a) Molwantšwa – Mmatshepho/Nkgotlelele

(b) Molwantšhi – Ntshwarele/Sefatamollo

(c) Mohlohlaleletši – Megabaru ya bogoši/boetaapele.
- (3)
- 1.1.6 • Sefatamollo o amogwa bogoši.
• Nkgotlelele o a buša.
- (2)
- 1.1.7 Wa kgakanego
 - Ngwana o a babja, fela mmagwe le makgolo wa gagwe ga ba tsebe gore ba mo dire eng.
- (2)
- 1.1.8 Bogoši bo a tswalelwa.
• Nkgotlelele o tswaletšwe go ba kgoši.
- (2)

1.2 SETSOPOLWA SA B

- 1.2.1 • Letšatši leo
• Le le latelago (2)
- 1.2.2 (a) Morwedi le tate
(b) Motho le ngaka ya gagwe (2)
- 1.2.3 • Lapeng la Kgoši Nkgotlelele go kgobokanetšwe moletlo wa go ntšha ngwana ka ntlong.
• Moketeng woo go ile gwa tsoga kgakanego ka ge ngwana a filwe leina la Thalla mola le swanetše le reelwe ke Ntlogele.
• Ba gabomatshehla ba tlide ba gapa kgomo ya go tlo hlabja ge go reelwa leina. (3)
- 1.2.4 • Moanegi o re anegela ka moo Mahlatsemang a ilego a gakanega ge a hloka Tšipu.
• Moanegi o re utollela semelo sa Tšipu ngaka ya mošate sa go se tshepege, a tšhabetšego go Sefatamollo ge a bona ditaba di befile. (2)
- 1.2.5 Dikarabo tša balekwa tša maleba di tla amogelwa.
Mmatshepho o na le kgotlelelo.
• O kgotleletše bobe bja Sefatamollo bja go mmakiša bogoši.
• O kgotleletše go kwešwa bohloko ke kgaetšedi ya gagwe ge a mo gana le ngwetši. (3)
- 1.2.6 O se ke wa tshepa motho.
• Mahlatsemang o be a tshepa Tšipu bjale ka ngaka ya gagwe, efela ge a nyaka dikarabo go yena, o a mo tšabela. (2)
- 1.2.7 Dikarabo tša balekwa tša maleba di tla amogelwa.
A manyami/tenego
• Ke nyamišwa/tenwa ke go se tshepagale ga Tšipu go Mahlatsemang.
• Ditiro tša Tšipu di bešeletša ntwa magareng ga Mahlatsemang le Sefatamollo. (3)
[35]

POTŠIŠO YA 2: DILO TŠELA KE BATHO – MC Mphahlele

2.1 SETSOPOLWA SA C

- 2.1.1 Go bolelwa ka:
- Diparakeng
 - Go saena
 - Agente
 - Ngaka le maphodisa
- (TŠE THARO fela) (3)
- 2.1.2
- Maphefo o gana go dula le bana ba Mashudu ba le ba babedi.
 - Mashudu o tšhaba go iša Mukhabudi ga Meisie ka ge e se ngwako wa gagwe eupša e le wa Meisie. (2)
- 2.1.3
- (a) Mmaphefo
 - O tšokatšokiša bana ba Mashudu.
 - (b) Mashudu
 - Mashudu o na le mahlatse ka ge bana ba gagwe ba mo agetše ntlo le leselaga.
 - (c) Basi
 - O be a eta pele dithaka tša gagwe ge ba eya go seleka. (3)
- 2.1.4
- Mashudu le Meisie ba kwana gore ba tla tšea Mukhabudi ge a dira Kreiti ya Bohlano.
 - Mukhabudi o tla šala ga rakgadi Maphefo go fihlela a fetša dithuto tša praemari (Kreiti ya Bošupa). (2)
- 2.1.5
- (a) Molwantšwa
 - Mukhabudi le Lufuno/Bana ba Mashudu
 - (b) Mohloleletši
 - Mashudu
- (2)
- 2.1.6
- Thulanogare
 - Mashudu o lwa le mogopolu wa gore a ka iša Mukhabudi kae ka ge yena a dula ga Meisie. (2)
- 2.1.7
- Wa kgakanego
 - Mashudu o gakantšwa ke go se tsebe gore o tla iša kae mošemane ka ge rakgadi Maphefo a re a mo imolle ka go mo tšea. (2)
- 2.1.8
- Tšhiwana e sa hwego e leta monono.
 - Mukhabudi o kgotleletše tshwarompe, mafelelong a atlega bophelong. (2)

2.2 SETSOPOLWA SA D

- 2.2.1 • Ka morago ga matšatši a mabedi.
• Ge ba boa mošomong.
• Ge beke ya mathomo e fela.
(TŠE PEDI fela) (2)
- 2.2.2 (a) Mošomedi le mongmošomo
(b) Barwarre/Bana ba monna (2)
- 2.2.3 • Mashudu o hloka mohlokomeledi wa bana.
• Mashudu o iša bana go kgaetšediagwe, Maphefo.
• Maphefo o lapišwa ke go šala le bana ba Mashudu. (3)
- 2.2.4 • Moanegi o re anegela ka moo bašemane ba bego ba kgahliša ka gona ge ba boa mošomong polaseng ya Van Niekerk.
• Moanegi o šomiša motho wa boraro go re anegela ka ga lehufa leo bašemane ba bago le lona go Mukhabudi. (2)
- 2.2.5 Mukhabudi o na le kgotlelelo.
• Mukhabudi o kgotlelela go šoma polaseng ya Van Niekerk mola ba bangwe ba ile ba tšhaba.
• Lehloyo la bašemane sekolong ga le mo šikinye. (3)
- 2.2.6 Dikarabo tša balekwa tša maleba di tla amogelwa.
• Mukhabudi a ka kgahlwa ke tša mošomo a tlogela sekolo.
• Mukhabudi a ka kaonafatša maemo a bophelo bja gagwe ka tšelete yeo a e hwetšago ga Van Niekerk. (2)
- 2.2.7 Motho ge a šoma ka maatla o feleletša a atlegile bophelong. (1)
- 2.2.8 Dikarabo tša balekwa tša maleba di tla amogelwa.
A lethabo
• Ke thabišwa ke ge Mukhabudi a kgotleletše mošomong.
• Ke thabišwa ke ge a se a iša felo ka lehloyo la bašemane.
(TŠE PEDI fela) (2)

[35]

PALOMOKA YA KAROLO YA A:

35

KAROLO YA B: PAPADI/TERAMA

POTŠIŠO YA 3: DI ŠITILE PHAAHLA – SN Tseke

3.1 SETSOPOLWA SA E

- 3.1.1 Go bolelwa ka:
• Barutwana
• Hlogo ya sekolo
• Barutiši
• Sekolo (4)
- 3.1.2 (a) Ke bašomimmogo
(b) Ke barutwana (2)
- 3.1.3 (a) 'Re swanetše go galefa, go taufala ...' (1)
- 3.1.4 • Ga go na le ditšupasefala go tloša ditšitišo.
• Poledišano ke ye telele. (2)
- 3.1.5 Namele (1)
- 3.1.6 Dikarabo tša balekwa tša maleba di tla amogelwa.
• Bana ba sekolo ba ka gobatša Theepe.
• Theepe a ka gobatša yo a bakago le yena mohepana.
• Theepe a ka imiša basetsana ba sekolo. (3)
- 3.1.7 • Theepe o feleletša a nyala Lefagwana yoo e lego morutwana.
• Namele o šuthišetšwa sekolong sa Kelahlile. (2)
- 3.1.8 • Theepe le Namele ga ba tsebe ge bana ba sekolo ba rera go ba tšošetša.
• Theepe ga a tsebe ge a latofatšwa ka gore o tšeela bana ba sekolo methepa. (2)
- 3.1.9 Namele o šuthišetšwa sekolong sa Kelahlile. (1)

3.2 SETSOPOLWA SA F

- 3.2.1 Tlhakolane (1)
- 3.2.2 • Ba roma Ditshere gore a yo bitša Namele sekolong mo a rutago dithuto tša tlaleletšo gore a tlo ba thuša.
• Khuduthamaga ya barutwana e kopane Lewalemagodi go kgopela Namele gore a ba fe lengwalo la go ya go hlogo ya sekolo go ba direla meetse le dintlwana tša boithomelo. (2)
- 3.2.3 O na le lenyatšo.
• Ga a hlomphe maikutlo a Lefagwana (2)

- 3.2.4 Thulano ya ka ntle.
• Tlhakolane le Lefagwana ba fošana ka mae a go bola. (2)
- 3.2.5 • Ba gabotheepe ba romela Mohwiti le Thedimogane go kgopelela Theepe Lefagwana.
• Theepe o loša Lefagwana. (2)
- 3.2.6 Leina la papadi ke 'Di šitile Phaahla'.
• Ditiro tša Namele di hlola bothata, go boima go di rarolla. (2)
- 3.2.7 (a) Motšhatšha
• Dipolelong tša gagwe di dira gore motho yo mongwe a kwe boholoko.
(b) Monawa
• Dipolelo tša gagwe di a naba ge a bolela.
(c) Tlhakolane
• O thušitše setšhaba ka go senola seo Namele a lego sona. (3)
- 3.2.8 Go be go letetšwe gore Namele a rakwe, eupša o šuthišetšwa sekolong sa Kelahlile. (1)
- 3.2.9 • Barutiši ga se ba swanela go ratana le barutwana.
• Barutiši ba swanetše go ba le maikarabelo mešomong ya bona. (2)
- [35]**

POTŠIŠO YA 4: GA LE BATSWADI BA SELO – Phillip Mothupi

4.1 SETSOPOLWA SA G

- 4.1.1 Go bolelwa ka:
• Morutiši
• Puku
• Dithuto
• Mošomo wa sekolo
• Nako ya sešupanako
(TŠE NNE fela) (4)
- 4.1.2 • Babapadi ke ba babedi fela, ke Pulane le Morutiši Phala.
• Go šomišwa ditšupasefala go efoga ditšhitiso.
• Poledišano ga se ye telele. (3)
- 4.1.3 A go kwa boholoko.
• O šoma a sa khutše. (2)
- 4.1.4 • O a tširoga.
• O setlega pelo. (2)

- 4.1.5 Dikarabo tša balekwa tša maleba di tla amogelwa.
- Morutiši Phala a ka boledišana le batswadi ba Pulane.
 - A ka ya go bega taba ye go badirelaleago.
 - A ka ya go bega taba ya Pulane maphodiseng.
 - A ka ya go bega taba ya Pulane go hlogo ya sekolo.
- (TŠE THARO fela) (3)
- 4.1.6 Wa manyami
- Morutiši Phala o nyamišwa ke go kwa ka seemo seo Pulane a lego ka gare ga sona.
- (2)
- 4.1.7
- Nkareng, Phafana le Setongwane ba swarwa.
 - Pulane o išwa lefelong la tlhokomelo.
- (2)
- 4.2 **SETSOPOLWA SA H**
- 4.2.1
- Setongwane o botša Nkareng gore Pulane o swanetše go ya komeng.
 - Nkareng ka go se kwane le kgopolو ya Setongwane o ya go moruti go mo kgopela gore a tle a boledišane le Setongwane.
- (2)
- 4.2.2
- (a) Nkareng
 - O hloka molomo tlaišong ya Pulane.
 - (b) Moloki
 - O be a lokile, a ikokobetša ge Setongwane a be a mo roga a mo tshepiša le go mmetha.
 - (c) Phafana
 - Ke motho wa go rata bjala, a phela ka bjona.
- (3)
- 4.2.3 Nkareng o na le boikokobetšo.
- Ge a bolela le Setongwane o a ikokobetša.
- (2)
- 4.2.4
- Leina la puku ke 'Ga le batswadi ba selo'.
 - Diteng di bolela ka batswadi ba Pulane bao ba hlokilego tlhokomelo go Pulane moo a go be a katwa ke Phafana.
- (2)
- 4.2.5
- Pulane
 - Setongwane
- (2)
- 4.2.6
- Go laetša maikutlo a pefelo a Setongwane.
 - Go utolla semelo sa Moruti Moloki sa go ikokobetša.
 - Go hlahla babadi go laetša go emelela ga Moruti Moloki.
- (3)

4.2.7 Batswadi ba be le maikarabelo le tlhokomelo kgodišong ya bana ba bona.

- Batswadi ba Pulane ba be ba swanetše go mo fa sebaka sa go ithuta eupša ba paletšwe.
- Batswadi ba Pulane ba swanetše go swariša Phafana ka molato wa go kata Pulane eupša ga ba dira bjalo.

(3)
[35]

PALOMOKA YA KAROLO YA B: 35

KAROLO YA C: KANEGELOKOPANA

POTŠIŠO YA 5: KHUPAMARAMA – Mamphoku Mamabolo

5.1 'RE LEBE KAE?' – MJ Tauatsoala

SETSOPOLWA SA I

- 5.1.1 • 'Sothwane e be e šetše e swere'. (1)
- 5.1.2 • Tabudi o be a rekile tša go ya gae ebile a ntšhitše tšhelete ka ge e le mafelelo a kgwedi.
• Tabudi o rile a sa letetše mmethiša, botsotsi ba mo hlasela ba tšea merwalo le tšhelete ya gagwe ka moka. (2)
- 5.1.3 Tikologo ya sebjalebjale.
Go bolelwa ka:
• Mmethiša/sefatanaga
• Diaparo
• Tšhelete
(TŠE PEDI fela) (3)
- 5.1.4 Thulanogare
• Tabudi o lwa le kgopolو ya gore ge a fihla gae ba tla mo kgolwa gore o utsweditšwe ka nnene. (2)
- 5.1.5 Tabudi
• Ditiragalo tša puku di dikologa godimo ga gagwe.
• O thoma le puku mathomong go fihla mafelelong.
(E TEE fela) (2)
- 5.1.6 (a) Madimabe
• O tlaišwa ke mmane wa gagwe, ge a fihla bogadi le gona ba bogadi ba a mo hlakiša.
- (b) Malweša
• Ke yena a bego a thoma ntwa ka lapeng labo.
- (c) Mabešeletša
• O bešeleteletša ntwa yeo e thomilwego ke Malweša. (3)
- 5.1.7 Hlogothata o feleletša a rakile Tabudi le mosadi wa gagwe. (1)
- 5.1.8 A manyami
• Ke nyamišwa ke ge lapa la boTabudi le swere Madimabe gampe. (2)
- 5.1.9 Ge motho a go dirile bobe o se ke wa itefeletša.
• Tabudi le Madimabe ba swaretše dikgaetšedi tša Tabudi ka morago ga lehu la mmagobona, ge ba be ba le tlalelong. (2)

5.2 'KGETHOLLO YE SEHLOGO!' – M Mathete

SETSOPOLWA SA J

- 5.2.1 (a) Banyalani/Monna le mosadi
(b) Tate le morwa
(c) Mma le morwedi
(d) Bana ba motho/Motho le moratho/Motho le kgaetšedi (4)
- 5.2.2 • Seilakgaka o rata basadi.
• Seilakgaka o be a tlogela bana gohle moo a bego a šoma. (2)
- 5.2.3 Ee
• Lefelo la ditiragalo le tšweleditšwe mathomong, ke Senwabarwana.
• Moanegwathwadi e lego Seilakgaka o tšweleditšwe.
• Bothata ke gore o rata basadi. (3)
- 5.2.4 Monna wa go rata basadi.
• O nyaka go phela a robetše le mosadi.
• O be a na le bana mafelong a go fapania. (3)
- 5.2.5 Go be go sa letelwa gore Mokgaetši a ka rakwa mošomong ka lebaka la go ba le twatši ya HIV. (1)
- 5.2.6 Mongwadi ga se a fega babadi.
• Seilakgaka o a hlokofala. (2)
- 5.2.7 Leina la kanegelokopana ye ke 'Kgethollo ya sehlogo'.
• Morago ga go lemoga gore monna wa Mokgaetši o bolailwe ke Aids, ba thoma go mo kgetholla.
• Hlogo ya sekolo o a mo raka ka la gore o tlo fetetša bana ba sekolo ka bolwetši.
(E TEE fela) (2)
[35]

PALOMOKA YA KAROLO YA C: 35

KAROLO YA D: THETO

DIRETO TŠA SESOTHO SA LEBOA – Prof. DM Kgobe

POTŠIŠO YA 6

6.1 'O NTIRILE LEKGOWA' – VM Lebepe

- 6.1.1 O ntirile
 - Poeletšothomi(2)
- 6.1.2
 - Matšhatšhakhura
 - Swikatshipi(2)
- 6.1.3
 - (a) Moretwa ge a fiwa bonnyane o a galala.
 - (b) Moretwa ge a fiwa morogo o a gana.
 - (c) Moreti o šoma ka maatla.(3)
- 6.1.4
 - Se tšweletša seswantšho sa lesea leo le thabetšego matutu a mmagolona.
 - Tshwantšhanyo/Papišo(2)
- 6.1.5
 - Moreti ge a efa moretwa tšelete o a thaba.
 - Moreti ge a se na le tšelete moretwa o a hlaswa.
 - Moretwa ke yo mmotse ka dipopo tša gagwe.(3)
- 6.1.6 ka
 - Morumokwano wo o tliša mošito seretong.(2)
- 6.1.7 Manyami
 - O nyamišwa ke gore o leka ka maatla go kgotsofatša moretwa fela yena ga a kgotsofale.(2)
- 6.1.8 Lerato magareng ga batho ba babedi le se kgokagantšhwe ke tšelete.
 - Moretwa o be a rata ge moreti a mo fa tšelete fela a sa mmontšhe lerato.(2)

6.2 'DI AILA' – Tauatsoala et al.

- 6.2.1 • 'Ba re tšeō ke tša kgale.'
• 'Di re senyetša sebaka le nako.' (2)
- 6.2.2 Ba re tšeō ke tša kgale
Di re senyetša sebaka le nako.
• Kgopolو ya bokgale bja di a ila e tšwetšwa pele mothalothetong wo o latelago. (2)
- 6.2.3 • Methalothetho ke ye 42.
• Ditemathetho ke tše 4.
• Methalothetho ke ye mekopana, ya magareng, le ye metetele. (3)
- 6.2.4 Batho ba hlokologile meetlo ya setšo.
• Koma ya banna e bonwa ke basadi.
• Basadi ba bea melao pele ga banna.
➤ ba boloka bahu.
➤ ba epela mafata.
➤ ba ja dihlogo ba nwa le mabjala a mošate.
(TŠE PEDI fela) (3)
- 6.2.5 Sešura
• Se arola mothalothetho ka dikarolometara gore di lekane goba di nyake go lekana.
• Se kgaoganya dikgopolو tše pedi goba go feta gore di lekane goba di nyake go lekana. (3)
- 6.2.6 ... šatolana mešatolano
• E hlaloša gore dikereke di a nyefolana. (2)
- 6.2.7 Re lote setšo sa gaborena.
• Re hlomphe melao ya bagologolo. (2)
[35]

PALOMOKA YA KAROLO YA D: 35
PALOMOKA YA TLHAHLOBO: 70